

PO TAURAGNŲ DANGUM

TAURAGNŲ KRAŠTO BENDRUOMENĖS LAIKRAŠTIS

2011 BIRŽELIS NR. 26

Kartą gyveno sau berniukas. Sykį jis apsigovė. Įvykiui iškilus į dienos šviesą, vaikas išsigando, ką pasakys tėvas - doras ir visų gerbiamas žmogus.

Tą vakarą namuose tvyrojo slogi nuotaika. Po vakarienės tėvas su sūnumi pasiliko dviese. Stingdamas iš baimės, berniukas laukė. Tėvas visą vakarą nebuvo prataręs nė žodžio. Staiga vyriškis atsistojo, priėjo prie židinio ir išsitraukė iš ugnies žarsteklį. Geležis buvo aštri ir karšta. Nieko nesakydamas, su žarstekliu rankoje jis žengė prie stalo. Vaikas iš siaubo išplėtė akis. Tėvas priėjo prie sūnaus, padėjo savo kairę ranką ant stalo ir, nedaręs nė žodžio, smeigė į ją žarstekliu.

Daugiau niekada gyvenime tas vaikas nevogė.

(Pasakojimas ir nuotrauka iš interneto)

SVEIKINAME!

„Per tylų, prasmingą laiką ateina kvapnūs, lengvi žiedai. Jie dar tviską viltimi, o einantys tolyn šešėliai vis sakę mums: pirmyn pirmyn...“

Birželio mėnesį jubiliejus švenčia

50 metų – tauragniškis **Antanas Biriukas** ir **Gediminas Grašys** iš Žiezdrų kaimo;

70 metų – **Kotrina Toleikienė** iš Vyžių kaimo ir **Genė Ilčiukienė** iš Tauragnų;

80 metų sukanka **Aldonai Linkienei** iš Bajorų;

85 metų sulaukė **Virgilija Aleknienė** iš Stuglių k. ir **Antanas Juodvalkis** iš Beržatilčio kaimo.

BIRŽELIO 14 – GEDULO IR VILTIES DIENA

Lietuva pažymi prieš 70 metų prasidėjusias Lietuvos gyventojų tremtis į Sibirą. Tremtis – vienas skaudžiausių ir tamsiausių Lietuvos istorijos puslapių. 1941 birželio 14–18 dienomis į Sibirą iš Lietuvos buvo išvežta 17,5 tūkst. žmonių. Prieš metus šalį okupavusi Sovietų Sąjunga trėmė Lietuvos elitą – turtingesnę ar išsilavinusią sluoksnį. Išvežamos buvo visos šeimos, tad beveik pusė tremtinių buvo nepilnamečiai vaikai.

Tauragnų Kultūros centre veikia **paroda**, skirta didžiųjų trėmimų ir holokausto 70 – mečiui atminti.

KVIEČIAME

Birželio 23 d. 22 val.
Rasų šventė prie
Tauragno ežero. Gros
Daugailių kaimo kapela.

Renginiai, skirti
Valstybės dienai.

Liepos 6 d. 13 val.
stogastulpio **Juozui**
Šnapščiui **Margaliui**
atidengimas senajame
bažnyčios šventoriuje.

Tauragnų krašto
Garbės piliečio vardo
suteikimas.

Tauragnų kultūros
centro dainininkų
koncertas.

„Moko“ teatro
premjera – Liudvikos
Didžiulienės – Žmonos
„Paskubėjo“. Vaidina
Jonas Belopetravičius,
Gailė Budvytytė, Alvydas
Danauskas, Vidas Jukne-
vičius, Aldona Kirkienė,
Gintarė Kunickaitė,
Gražina Kunickienė, Rita
Pundzienė, Aldona Tarti-
lienė, Ramūnas Tumėnas,
Vilma Valienė, Valda
Žebelienė. Režisierė
Loreta Juškėnienė.

Valda Žebelienė

IR VĖL DARDĖJOM Į EKSKURSIJĄ

Šešuolėlių dvare

Ankstus gegužės 21-osios rytas. Prie Tauragnų kultūros centro šurmuliuoja būrys tauragniškių, mėgstančių keliauti. Jau prieš gerą mėnesį buvo iškabinti skelbimai, kviečiantys aplankyti Šešuolėlių dvarą, Kernavę, Rumšiškės. Mokestis už autobusą – vos 20 litų. Tik turėk noro ir... važiuok. Labai vangiai vyko registracija. Galvojom, kad niekaip nesusidarys pilnas autobusas žmonių ir tada teks brangiau mokėti už kelionę. Vyko nuolatinė užsirašančių žmonių kaita. Kai kas dėl įvairių priežasčių atsisakė kelionės, bet į jų vietą užsirašė nauji. Taigi į kelionę išvykom 59 žmonės: 10 vyrų, likusios – moterys. Vyko 16 paauglių ir vaikų.

Pirmiausia aplankėme Šešuolėlių dvarą. Tai bene geriausiai Lietuvoje sutvarkytas dvaras. Senovėje Šešuolėlių dvaro žemė priklausė Radviloms. 19 a. dvaro savininkai buvo bajorai Jasinskiai, kurie dalį valdos pardavė Končiams. 19 a. pab. – 20 a. pradž. dabartinius rūmus pastatė dvarininkas Petras Povilas Končius. Tarpukario laikais dvarą nupirko Lietuvos kariuomenės pulkininkas Jonas Variakojis, kuris čia gyveno nuo 1938 metų, o 1944 metais pasitraukė į Vakarus. Šiame dvare mėgo svečiuotis ir Lietuvos prezidentas Antanas Smetona. Dabartinis dvaro savininkas ponas R. Petrauskas, gyvenantis JAV, savo lėšomis restauravo rūmus ir prikėlė naujam gyvenimui unikalų kultūros paveldą. Kultūros vertybe laikomi ne tik dvaro rūmai, bet ir visi senieji architektūrinio ansamblio objektai – svirnas, tvartas, ledainė, spirito varykla ir kiti pastatai. Su dideliu malonumu vaikščiojome po dvaro parką, gėrėjomės rūmais, gražiai sutvarkyta aplinka. Labai gaila, kad negalėjome pabuvoti pačiuose dvaro rūmuose, pamatyti prabangių apartamentų.

Iš Šešuolėlių nuvažiuovome į Kernavę, apie kurią mums bevažiuojant papasakojo mūsų nuolatinė gidė, istorijos mokytoja ir muziejininkė Bronė Juknevičienė. Pirmąją Lietuvos sostinę Kernavę ji palygino su Troja. Sužinojome, kad Kernavė 2004 metais buvo įtraukta į UNESCO pasaulio kultūros paveldo sąrašą. Šis archeologijos, istorijos ir gamtos paminklų kompleksas apima 196,2 ha plotą. Tik labai maža dalis yra ištyrinėta archeologų. Yra keli piliakalniai. Mindaugo sosto kalnas arčiausiai dabartinio Kernavės miestelio. Nuo jo į pietus – nupjauto kūgio formos Aukuro piliakalnis, ant kurio, manoma, stovėjusi pilis. Lizdeikos piliakalnis

išsiskiria savo smaila viršūne. Nuošaliau nuo visų – Žvalgakalnis. Į visus piliakalnius veda mediniai laipteliai. Net kojas skaudėjo nuo laipiojimo. Lizdeikos kalno viename šone yra didžiulė grunto nuošliauža. Turbūt smarkus lietus taip apgadino kalno šlaitą. Kopėm laipteliais į piliakalnius ir kalbėjome apie senovę, apie ten gyvenusių žmonių buitį. Kaip į kalną užgabendavo malkas, vandenį, maistą? Juk tokie statūs šlaitai! Kaip atsirado šie piliakalniai? Negali būti, kad jie pasidarė ištirpus ledynams. Kodėl visų Lietuvos piliakalnių panaši forma? Bent jau man atrodo, kad visi piliakalniai žmonių supilti.

Apvaikščioję piliakalnius, vėliau aplankėm muziejų, įkurtą Kernavės klebono, monsinyoro Č.Krivaičio rūpesčiu parapijos administraciniame pastate. Pirmajame aukšte viename kambarėlyje surinkti buities rakandai iš Kernavės apylinkių. Antrajame aukšte įrengta ekspozicija, skirta visoms trims Lietuvos sostinėms: Kernavei, Trakams, Vilniui. Surinkta daug senų knygų, paveikslų. Trečiajame aukšte yra Bažnytinio relikto muziejus. Iš trečio aukšto labai gerai matosi gražiai sutvarkytas kiemas. Yra įrengtas baseinas su Lietuvos valstybės kontūrais. Auga ažuoliukas, vienmetis su Lietuvos nepriklausomybe. Yra pastatytas paminklas

kunigaikščiui Aleksandui Vytautui. Daug kas nesupratome, kodėl Aleksandrui. Pasirodo, toks buvo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto krikšto vardas. Priešais Kernavės bažnyčią stovi granitinė Mozės skulptūra. Abiejų skulptūrų autorius – Antanas Kmieliauskas. Aplankėme neogotikinę Kernavės bažnyčią, kuri buvo pradėta statyti 1920 metais. 1924 metais pradėtos laikyti mišios.

Prie Armonikų muziejaus. Groja Jonas Pivoras.

Paskui aplankėme vienintelį Lietuvoje Armonikų muziejų. Jį įkūrė Jonas Pivoras 2002 metais. Pradėjęs rinkti armonikas, pamatė, kas jas labai sunku eksponuoti gyvenamajame name, todėl su sūnumis pastatė kieme klėtelę, kurioje ir įrengė privatų muziejų. Turi surinkęs per 50 armonikų, akordeonų, bajaranų. Tai Širvintų rajone grojusių muzikantų instrumentai. J. Pivoras renka medžiagą apie tuos muzikantus. Taip nori įamžinti jų atminimą. Muziejuje sužinojome, kad pirmoji pasaulyje armonika pagaminta Vokietijoje 1821 metais, o akordeonas – 7 metais vėliau. Muziejuje yra vienintelė pasaulyje armonika Hunge Hans, kurią armonikų fabriko savininkas užsakė pagaminti savo sūnaus gimimo proga. Neaišku, kuriais metais tai buvo, kadangi ant instrumento nėra jokios datos.

Po pietų, lyjant lietui, nuvažiavome į Rumšiškės. Labai nusiminėme, kad taip sugedo oras, nes beveik visi neturėjome įsidėję skėčių. Gerai, kad netrukus lietus liovėsi, ir mes galėjome apžiūrėti Rumšiškių muziejų, kuris užima 174 ha plotą. Etnografinių nekilnojamojo objektų yra 180, o kilnojamojo eksponatų – daugiau kaip 80 tūkstančių. Pristatomas laikotarpis: 18 a. pabaiga – 20 a. pradžia. Muziejus pradėtas statyti 1966 m., o lankytojams atidarytas 1974 m. Kadangi muziejus užima tokį didelį plotą, tai retas kuris spėjome apžiūrėti visą teritoriją. Mudu su vyru pirmiausia nuskubėjome apžiūrėti Žemaitijos sodybą. Tada aplankėme miestelį. Ir vėl buvo tas keistas jausmas, kaip pernai Rundalėje. Dabartis kažkur pradingo. Atrodė, kad persikėlėm šimtmečiu atgal. Kažkokia nerealybė. Taip viskas gražu:

akmenimis grįsta didžiulė aikštė, kurios viduryje vandens pompa ir paminklas šv. Florijonui, ugniagesių globėjui. Apie aikštę pastatyti namai: įvairios žydų parduotuvėlės, arbatinė, knygynas, bažnyčia, mokykla, užvažiuojamasis kiemas su lineikom, bričkom, vežimais.

Dar aplankėme Dzūkijos sodybą, bet ten neilgai tebuvo, nes buvo sukamas filmas apie pokarį, partizanus, rusų kareivius. Nuolat šaudė. Žinokit, buvo kraupu. Niekada nebuvau girdėjusi kulkosvaidžio papliūpų, šautuvų šūvių tikrovėje, tik per filmus. Tai privertė pagalvoti apie pokario laikus, apie gyvenimą pamiškės trobelėje aidint šūviams.

Ekskursija po Rumšiškės baigėsi. Visi buvom labai patenkinti, nors ir ne viską apžiūrėjome, kadangi laiko buvo mažoka. Reikėtų atvažiuoti nuo paties ryto, tada galėtum per dieną viską aplankyti. Džiugu, kad mūsų bendruomenės pirmininkė Danguolė suorganizuoja tokias vienadienes pažintines keliones. Jau nemažai Lietuvoje apkeliojome. Reikia gerai pagalvoti, ko mes dar neaplankėme ir būtinai turime nuvažiuoti.

Iki naujų kelionių!

Rumšiškės. Troba, atvežta iš Sėlės kaimo.

Danguolė Grabauskienė Alyvoms pražyodus vėl skambėjo gitaros

Gegužės viduryje Tauragnų kultūros centre vyko 10-asis tradicinis gitarų muzikos festivalis.

Koncerte dalyvavo Gintaras Šuminas ir mokinių gitarų trio iš Utenos, visoje Lietuvoje žinomas bardas Kazimieras Jakutis iš Pagulbio, tauragniškis Rytis Paleckis, Aldona Ivonienė iš Daugailių, Indrė Gruodienė iš Ignalinos, Vidmantas Paliulis (miestelio seniūnas) iš Subačiaus su gitaristų ansambliu. Šiais metais koncertas tikrai pradžiugino susirinkusius. Juk ne taip dažnai galime išgirsti K.Jakučio dainas, o lyriškos I.Gruodienės dainos visada puikiai nuteikia. Turbūt šių metų atradimas – jaunimas iš Subačiaus. Subačių, vos tūkstantį gyventojų turintį miestelį Kupiškio rajone, garsina visas būrys jaunų gitaristų. Vieni išmokę išvyksta ir išsibarsto po įvairias šalies mokyklas, tačiau į jų vietą stoja kiti. Subačiaus gitaristų būrys įdomus ir užsieniečiams. Subatėnai su koncertais apvažinėjo Latviją, Lenkiją, Čekiją, Belgiją, Prancūziją, Norvegiją ir Kaliningrado sritį. O tą pavakarę pasiklausyti jų puikių dainų galėjome ir mes.

Renginio dalyvius pasveikino Utenos kultūros centro direktorė Asta Motuzienė ir Tauragnų kultūros centro koordinatorė Jūratė Šinkūnienė.

Kazimieras Jakutis

Patys nuoširdžiausi sveikinimai tauragniškiui **Ryčiui Paleckiui**

Indrė Gruodienė

Valda Žebelienė

MENAS PRAKALBINTI MEDĮ

Pastaruoju metu rajono laikraščiai nuolat rašė apie Albino Šileikos prieverpsčių parodas tai vienoje, tai kitoje rajono bibliotekoje. Mes turime dar geresnes sąlygas parodoms, kadangi yra Tauragnų krašto muziejaus parodų salė. Muziejaus darbuotojai susitarė su medžio drožinių autoriumi Albinu Šileika, ir paroda atkeliavo į mūsų muziejų. Gegužės 27-osios popietę tauragniškiečiai gausiai rinkosi į susitikimą su Albinu Šileika ir jo parodos pristatymą.

Atvyko Utenos muziejaus darbuotojai: Rolanda Gudynienė, Zita Lašinskienė, Dalius Ribokas, Raimundas Garsonas, savivaldybės vyr. spe-

cialistė Zita Mackevičienė, buvęs seimo narys Algimantas Matulevičius, tautodailininkų klubo „Svirmas“ narės, žmona ir draugai.

Parodos pristatymas prasidėjo smagia armonikos melodija, kurią užgrojo Raimundas Garsonas. Muziejinininkė Rolanda Gudynienė supažindino visus susirinkusius su Utenos apskrities VPK pareigūnu

Parodos atidarymo akimirka

Albinu Šileika, papasakojo apie jo kūrybą, pasidžiaugė, kad jo darbeliai eksponuojami ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje. Ji padovanojo drožėjui knygą, kurias, kaip pats autorius vėliau prisipažino, labai mėgsta skaityti.

Po to kalbėjo Albinas Šileika. Jis papasakojo apie savo gyvenimą, apie vaikystę, apie tai, kaip jį, vos gimusį, vieną sausio vakarą, prieš 38 metus, rado paliktą lagamine Vilniuje, Kalvarijų gatvėje, prie vieno daugiabučio namo. Kūdikį ir vaikų namai, internatas, įvairūs miestai... Visur jį lydėjo geri žmonės. Drožybos ir staliaus pradmenis Albinas gavo iš darbų mokytojo. Nuo vienuolikos metų susidraugavo su drožinėjimo peiliukais. Betar naudamas Utenos policijoje, laisvalaikio žaidė krepšinį. Prieš penkerius metus susižalojo koją – trūko Achilo sausgyslė. Tada ir prisiminė savo vaikystės pomėgį – raizymą ant medžio. Uošvis parūpino ažuolinę lentutę, kurią pjaustinėjo, gražino net mėnesį. Vėliau gavo liepines lenteles, todėl darbų sparta pasidarė greitesnė. Raižinių vis daugėja. Daugybė prieverspčių iškeliavo į „svietą“, net į kitas šalis. Ne vieną jų įsigijo kaimo turizmo sodybos. O kiek padovanota draugams, giminaičiams ar kolegoms!?

Vėliau kalbėjo Zita Mackevičienė. Ji prisiminė, kaip pirmą kartą į jos kabinetą įžengė Albinas Šileika su „čemodanu“. Kai jį atidarė, tai iš nuosta-

Juozas Šnapštys - Margalis buvo savita asmenybė. Anot A. Jakšto, jam „labiau rūpėjo gyvi žmonės, negu knygos, labiau gyvenimas, negu teorijos“. Nors buvo pakankamai išsilavinęs, mokėjo rusų, lenkų, lotynų, vokiečių kalbas, bet netapo kabineto žmogumi. Liaudiška kilmė, atvirumas žmonėms, noras bendrauti lėmė jo populiarumą – provincijoje jį mylėjo kaip kunigą, jaunuomenė gerbė kaip sau artimą literatą, kaimo žmonės – kaip „cūdauną daktarą“. Savo būdu ir poelgiais Margalis kartais priminė kunigą A. Strazdą. Būdamas Kuršo gubernijoje, parašė eiles „Leiskit į Tėvynę“. Vėliau šios eilės virto liaudies daina – visų, kurie ilgisi Tėvynės, himnu.

Kun. J. Šnapštys 1908 m. vasarą išvyko vikarauti ir dėstyti tikybos į **Tauragnus**, tačiau neilgam – iki 1910 m. vasario. Tauragnuose pradėjo naują veiklą: rengė vaidinimus, ėmė labiau rūpintis jaunimo gyvenimu ir buitimi, kasinėjo pilkapyną. (Medžiaga ir nuotrauka iš interneto).

Šiomet sukanka **90 metų** nuo J. Šnapščio – Margalio mirties.

bos ponia Zita net išsižiojo. Ten buvo nuostabios prieversptės, kuriomis ji negali atsigerėti ligi šiolei.

Parodos pristatyme kalbėjo buvęs šeimininkas, dabar Tautos ateities forumo vadovas Algimantas Matulevičius. Jis atvyko su operatoriumi, kuris filmavo visą renginį. Ponas Algimantas drožėjui padovanojo savo knygą „Valstybės valdymo užkulisiai“ ir palinkėjo didelės kūrybinės sėkmės. Mintimis pasidalino muziejaus darbuotoja Verutė Gimbutienė, bibliotekininkė Nijolė Šuminienė, Genovaitė Adiklienė. Darbų autorius gavo didžiulį glėbį gėlių. Paskui visi susirinkusieji buvo pakviesti išgerti kavos, paragauti puikaus torto, kurį atsivežė šventės kaltininkas, maloniai su juo pabendrauti. Visi puikiai praleidome popietę.

Mieli tauragniškaiai, užsukite į Tauragnų krašto muziejų pasižiūrėti A. Šileikos drožinių prieverspčių. Labai graži ir įdomi paroda veiks iki liepos 5 dienos. Užsukite – tikrai nesigailėsite.

Juozas Šnapštys – Margalis (1877- 1921)
kunigas, visuomenininkas,
poetas, žurnalistas,
liaudies gydytojas.

Akimirkos viduramžių mieste

Utenos švietimo centro vykdomas dviejų metų trukmės Grundtvig mokymosi partnerystės projektas „Aš – tavo gidas! Savo krašto neatskleista istorija“ jau artėja prie pabaigos. Birželio 8-12 dienomis vyko paskutinis tarptautinis susitikimas Belgijoje, į kurį vyko ir mūsų bendruomenės atstovės – Aldona Tartilienė ir šių eilučių autorė (mus ir matote **nuotr.**) Turėjome galimybę aplankyti Gentą, miestą, kuris garsus savo viduramžiška istorija, išraižytas kanalų, miestą, kur nuo namų fasadų, išlikusių dar iš XII a., negali atitraukti akių. Nuostabių senovinių pastatų gausa, viduramžiškos pily, muziejai į šį Flandrijos perlu vadinamą miestą traukia begales turistų.

Gentas - ketvirtas pagal dydį Belgijos miestas, minimas nuo VII amžiaus, turi per 250 tūkstančių gyventojų. Garsųjį Gento senamiestį mes apžiūrėjome dviem būdais: pėstute ir laivu. Ypač įspūdinga ekskursija laivu, trunkanti apie valandą. Ji prasideda vienoje iš dviejų gatvių, nusitęsusių palei senąjį Gento uostą. Namų fasadai tiesiog užburia savo formomis. Kai kuriuose senuose pastatuose dabar įrengtos šiuolaikiškos parduotuvės ir restoranai. Praplaukiame buvusį žuvų turgų, pastatytą dar XVII a. Jo barokišką fasadą puošia trys skulptūros. Viena vaizduoja jūrų dievą Neptūną, o

kitos dvi – Gentą kertančias upes Šyltą ir Lysą. Praplaukiame žymiuosius Grafų rūmus – senovinę pilkų bokštelių pilį, kuri kadaise buvo Gento didiko rezidencija, vėliau tapo Teisingumo rūmais, dar vėliau – kalėjimu, o dabar - ginklų ir kankinimo instrumentų muziejumi. Plaukiame, grožimės miestu, valgome sumuštinis, užgerdami kas alumi, kas vynu, kurio svetingi belgai visada parūpina. Atitolsta visi rūpesčiai, bent trumpam negalvoji apie namus ir artimuosius, Gento senamiestis tiesiog užburia ir nepaleidžia...

Kitas dienas lankėmės įvairiose miesto dalyse, įvairiose bendruomenėse, tačiau taip įspūdinga, kaip senamiestyje, aišku, jau nebuvo. Delegacijas miesto rotušėje priėmė Gento meras, kiekvienos šalies delegacijai įteikė po nuotraukų albumą apie miestą, pavaišino visus vynu. Dar įstrigo lankymasis Dr. Guslain psichiatrijos muziejuje, tik tas įspūdis gana slogus; vieną vakarą žavėjomės nuostabiomis prancūzų kalba atliekamomis dainomis vienoje iš dainuojančių kavinių...

Senamiesčio kampelis

Daug būtų galima rašyti, prisiminti visokias malonias smulkmenas, bet jos dažniausiai įdomios tik tiems, kurie pabuvojo toje šalyje. Džiaugėmės abi su Aldona, kad pirmą kartą skridome į tokią kelionę, kur viskas iki mažiausios smulkmenos buvo finansuojama iš projekto lėšų - iš Mokymosi visą gyvenimą programos, kurią Lietuvoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Kartu su mumis Belgijoje viešėjo atstovai iš Maltos, Didžiosios Britanijos, Ispanijos, Austrijos. Sutikome ir nemažai tų žmonių, kurie rudenį viešėjo Utenoje (ir Tauragnuose). Kai kurie dar ir dabar prisiminė, kaip žaidė tinklinį...

Pagrindinis trūkumas (aišku, ne projekto) – kalbos nemokėjimas. Tai trukdė bendrauti, suprasti, ką kalba gidas. Viskas buvo aiškinama anglų kalba, o aš tai beveik tik tarptautinius žodžius suprantu... Taigi teko internete pasižiūrėti, dar net grįžus paskaitinėti, kad „atgamintum“, ką matei, kur buvai. Pagrindinius organizacinius dalykus mums išversdavo Utenos švietimo centro metodininkė Evelina, tačiau visi gidų pasakojimai taip ir liko iki galo nesuprasti...

Kanalai

Pabaigoje keletas šiaip įdomesnių pastebėjimų.

Laikraštelyje svečiuojasi du studentai tauragniškliai.

Pirmasis - VPU apsolventas Šarūnas Grabauskas. Spausdiname ištrauką iš jo bakalaurinio darbo „Tauragnų miestelio žydai 1918 – 1940 m. (dėl vietos stokos panaudotos literatūros sąrašo nespausdiname).

Miestelio žydų namai

Tauragnų miestelyje gyvenusių žydų ekonominę padėtį dauguma autorių apibūdina kaip blogą. Apie jų gyvenamuosius namus nuomonė panaši. Pavyzdžiui, anot B. Kviklio, Tauragnuose ypač skurdžiai atrodė žydų rajono trobelės. Toks apibūdinimas yra abstraktus ir nesuteikia išsamesnių žinių apie tai, kokiomis sąlygomis Tauragnuose gyveno žydai. Prasta pastatų išvaizda galbūt neatitiko tikrosios žydų finansinės padėties, nes ištekančiai dukteriai žydai duodavo net iki 15 000 Lt pasogos bei pridėdavo aukso ir kitų gėrybių.

Apie miestelio žydų bendruomenės dalį, kurios būtinės gyvenimo sąlygos buvo blogiausios, galima sužinoti iš Tauragnų valsčiaus statybos komisijos susirašinėjimų su Utenos apskrities viršininku dėl blogos pastatų padėties

Belgija – nedidelė šalis, tačiau garsi šimtais alaus rūšių, kuris laikomas nacionaliniu šalies gėrimu. Ragavome įvairių rūšių alaus, stipresnio ir silpnesnio, šviesaus ir tamsaus... Nors tikrai nesu alaus žinovė ir mėgėja, tačiau belgiškas alus man patiko.

Prancūziškos bulvytės taip pat yra belgų atradimas. Vienoje iš tipiškų lauko užkandinių jas mums patiekė susuktame popieriuje, gausiai užpylę majonezo. Taip ir valgėm, užgerdamos kas alumi, kas sultimis.

Belgijoje yra nemažai skirtingų vaflių tipų. Belgiški vafliai kepami su mielėmis, į juos taip pat dedama plaktų kiaušinio baltymų. Vienoje bendruomenių, kur lankėmės, turėjome progos paskanauti tų belgiškų vaflių su kremu. Vafliai skanesni, kol karšti, tada jie išsipūtę, trapūs, kai atšąla, suminkštėja, pasidaro panašūs į paprastus blynus. Moterys juos kepė čia pat, toje pačioje patalpoje, kur mes valgėme, ir karštus nešiojo.

O dviračiai! Jų visur pilna, visas miestas pilnas dviratininkų, plaikstosi važiuojančių moterų sijonai, jaunos mamos ar tėčiai vežimaičiuose, prikabinuose prie dviračių, veža savo mažylius... Dviratininkams visur įrengti specialūs takai, taigi čia jie ištis gerbiama.

Lėktuvui nusileidus Vilniuje, grįžti į įprastą aplinką ir pripažinti seną tiesą – namie geriausia, kad ir kaip smagu yra keliauti.

Tauragnų miestelyje. Komisija įvertindavo pastatų būklę ir nusprendavo, ar pastatą reikia griauti. Apie šios komisijos veiklą Tauragnuose duomenų pavyko aptikti nuo 1932 m. Vien faktas, kad žydų gyvenamieji namai pateko į pastarosios komisijos akiratį, byloja, kad jų būklė buvusi labai prasta. Pavyzdžiui, 1933 m. Michelio Rapaporto gyvenamasis namas, stovėjęs Pakalnės gatvėje, buvo tokios būklės: pamatai išvirtę, lubų ir grindų nėra, šiaudinis stogas įlūžęs, o kaminas ir krosnis sugriuvusios. Panaši situacija ir Šuro Zelmano name, kuriame jis gyveno su šeima. Namas stovėjęs Pakalnės gatvėje, jo būklė taip aprašoma: pamatų namas neturi, o sienos susmegusios į žemę ir yra supuvusios. Lubos įvertintos kaip labai blogos, grindų namas išvis neturi, o kaminai ir krosnys blogos būklės. Komisija įpareigodavo savininkus visus panašios būklės pastatus nugriauti.

Dažniausiai būstų savininkai pretenzijų nekeldavo ir oficialių skundų dėl komisijos sprendimo nebūdavo, tačiau pasitaikydavo ir priešingų atvejų. 1933 m. nusprendus nugriauti namą, kuriame gyveno Joselis Iciksonas, pastarasis kartu su namo savininke raštiškai prašė (už jį rašė kitas asmuo, nes J. Iciksonas neraštingas) sustabdyti ar bent jau atidėti namo griovimą, kadangi miestelyje laisvų būstų nėra, o jis gyvenęs name su žmona ir 5 vaikais. Buvo apeliuota ir į patį komisijos sprendimą, esą, namas yra panašios būklės, kaip ir kiti miestelyje stovintys namai. Tačiau šie argumentai nepadėjo, ir namą galiausiai savininkė turėjo nugriauti.

Su komisijos veiklos dokumentais randama ir dar nepub-

likuotos ikonografinės medžiagos – tai minėtų pastatų nuotraukos, padarytos prieš juos nugriauant. Kadangi visi atvejai atskirai aptarinėjami nebus, ikonografinė medžiaga pateikiama darbo pabaigoje, siekiant vaizdžiai parodyti bent jau dalies žydų bendruomenės gyvenamųjų pastatų būklę, kuri kartu iliustruoja ir buitines gyvenimo sąlygas.

Reikėtų pabrėžti, kad ne visi žydai Tauragnuose gyveno nuosavuose namuose. Buvo tokių, kurie gyvenamąjį būstą nuomodavosi iš lietuvių ar kitų žydų. Pavyzdžiui, Joselis Iciksonas nuomojosi lietuvei Grasilei Bivainienei priklausančią namą. Tuo tarpu Glinskis Jozelis turėjo du namus ir vieną nuomodavo lietuviui ir žydai. Chaja Rabinovičienė nuomojo namą lietuvių Černiauskų šeimai. Vien tik iš pateiktų pavyzdžių matomas akivaizdus kontrastas – buvo žydų, kurie neišgalėjo turėti nuosavo gyvenamojo būsto, kiti turėjo net ne vieną.

Iš pateiktų pavyzdžių pradeda ryškėti žydų pastatų miestelyje panorama – nemaža dalis jų buvo apgriuvę, įgriuvusiais stogais ar sienomis, susmegusiomis į žemę. Žinoma, visi čia pateikti pavyzdžiai atspindi tik vieną Tauragnų žydų bendruomenės dalį, tą, kuri gyveno labai blogos būklės namuose. Tačiau būtų klaidinga tai taikyti visai miestelio bendruomenei, nes yra žinoma, kad gana ilgai pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu būtent žydai priklausė vienintelis mūrinis pastatas Tauragnuose. Tai dar kartą įrodo buvus nemažą materialinės gerovės skirtumą tarp Tauragnuose gyvenusių žydų.

Nuotraukose: Michelio Rapoporto gyvenamasis namas, stovėjęs Pakalnės gatvėje. Nugriautas 1933 m. Ir Ašnės Zakienės gyvenamasis namas, stovėjęs Pakalnės gatvėje. Nugriautas taip pat 1933 metais.

Antroji mūsų viešnia – tauragniškiams taip pat gerai pažįstama, tik dabar Tauragnuose labai retai matoma – **Birutė Grašytė**. Čia ji baigė aštuonias klases, vėliau kartu su broliu Vytautu mokėsi Vyžuonose, Utenoje. Dabar Birutė – VPU lietuvių k. fakulteto studentė, šiais

Nuotraukoje: 1929 m. sudegę namai. Centre – žydai Leibašeikei priklausęs mūrinis pastatas, kuriame veikė restoranas.

metais baigianti I kursą.

Birutė rašo eilėraščius ir šiemet laimėjo pagrindinį prizą – Poeto paltą – už poeziją Vilniaus pedagoginio universiteto „Literatūriniame pavasaryje“.

Spausdiname kelis Birutės eilėraščius, linkime jai prasmingų kūrybinių ieškojimų.

Kitokia malda

Ir žiemą
Mirusių smilgų šešėliai gyvi.
Tiktai skamba jie tyliai,
Išnarom šnara kažką,
Ką svarbu,
Bet sunku pasakyti.
Suklūsti
Su nutirpusiais
Vingiais ant delno,
Tartum kito jie būtų.
O prilinkus prie žemės -
Ima smarkiai kristi
Apykklėn
Dievas.

Pažymėtas laikas

Klausau, kaip naktimis
Tau užsimerkus
Pro blakstienas
Tykiai garuoja sapnai.
Prabundi nejučia
ir verki, kaip Tau gaila,
Kad po šito lietaus
Ims dygt žuvys,
Jos godžiai išžiopčios
Nenaudingą deguonį.
O jame gal dar rastum
Bent lašą mažiausią
Nepažymėto gyvenimo laiko.
Nekalbėk,
Nes neliks šičia vietos.
Suglauskime galvas
Ir stebėkim, kaip kyla
Neįmanoma saulė.
Nes niekas čia jos nesukūrė.

(nuotrauka iš interneto)

Sutemos tokios,
Kad girdis per sapną
Net nemiegant,
Kaip sucypia vėlė
Sugauta žiurkių spąstuos.
Ir bijai nemirskėt,
Nes taip stipriai
Įsismelkia Mėnuo.
O žmonės, kaip medžiai
Ar medžiai tie žmonės -
Baugu net,
Kaip ramūs.

Atslenka rytas
Ir skaudžiai ranką palaižo.

Informacija apie ekskursiją į Venspilį

Važiuosime pro Biržus, Bauskę. Aplankysime Riežupės smėlio urvus. Tai 2 kilometrų ilgio smėlio katakombų trasa, esanti net 8 m. po žeme. Kaina žmogui – apie 3 Latus. Toliau keliausime į Kuldygą - „Latviškąją Veneciją“. Pamatysime plačiausią Europoje ir aukščiausią Latvijoje krioklius.

Vyksime į Ventspilį. Tai vienas gražiausių ir turtingiausių Latvijos miestų. Galima paplaukioti laivu Ventos upe, pasivaikščioti po inkarų taką - muziejų po atviru dangumi, aplankyti Livonijos ordino pilį - seniausią Latvijos viduramžių tvirtovę. Joje įrengtas Ventspilio muziejus, kuris yra pripažintas vienu moderniausių Baltijos šalyse. Nakvosime Ventspilio aukštosios mokyklos turistų viešbutyje (apie 300 m. nuo jūros). Blokas - 2 dviviečiai kambariai. Galima užsisakyti maitinimą. Kambariai su patogumais: dušas ir tualetas. Dviejų dviviečių numerių kaina – 30 Latų

Dar laikausi,
Nors manęs
Net nebuvo čia,
Tik mėnuliai.
Sutemauju.
Kuo giliau,
Tuo daugiau
Sapno rūko.
Ruduoja žolė,
Nuo nepaisyto laiko.
Užmoku diena –
Ir įsigeriu.

Sustojimas

Čia įtampos nėra,
Tik tyliai artinas
Ir antrinas
amžinas žiūrėjimas,
Kaip kranksi
Įsisamanojusi varna
Akmenim.
Šitiek jų nubrozdintų
Akmenukų.
Ir skruzdės po jais
Seniai nebegyvena.
Jau laikas ženklinti –
Į lietu, į lietu!
Užkliūni už akmens.
Lietaus nebūna čia.
Akims, kad būtų
Ar keliams
Neramiems ramiau.
Prašaisi ryto.
Bet viskas stoja.

Kartojas sutemos.

(150 Litų keturiems žmonėms parai).
Dvi nakvynės vienam žmogui - 75 Litai.
Venspilyje ekskursijos bendrai visai grupei nebus organizuojamos, objektus, kurie norės, lankys savo nuožiūra.
Grįšime pro Rygą.

Šiuo metu yra užsiregistravę 88 žmonės (vietų 69), visi, matyt, netilpsime, nebent kažkas atsisakytų. Pirmenybė, žinoma, aktyviems bendruomenės nariams ir pervedantiems 2 proc. pajamų mokesčio. Sąrašai bus tikslinami, konkretesnė informacija - liepos mėn. laikraštyje. Bus ir skelbimai.

Bendruomenės pirmininkė

Renkamos gražiausios Utenos rajono kaimo vietovės (informacija iš interneto)

Siekdama įvertinti gražiausias kaimo gyvenamąsias vietas Utenos rajone, Utenos rajono savivaldybės administracija nuo š. m. birželio 15 d. organizuoja apžiūrą-konkursą „Gražiausios kaimo gyvenamosios vietovės Utenos rajone 2011“. Iki birželio 28 d. vertinimo komisija, kurios pirmininkė administracijos direktoriaus pavaduotoja Zita Ringelevičienė, apžiūrės Utenos rajono kaimo gyvenamąsias vietas, o iki liepos 14 d. išrinks nugalėtojus.

Su apžiūros-konkurso nuostatais ir vertinimo komisijos darbo reglamentu galima susipažinti savivaldybės interneto svetainėje www.utena.lt arba Utenos rajono savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriuje.

PADĖKA

Gegužės 10 dieną mūsų šeimą ištiko skaudi netektis. Pačiu gražiausiu metu, kai žydi sodai, kukuoja gegutė, naktimis savo treles traukia lakštingalos, mirė mylimas tėvelis ir senelis Bronislovas Kunickas.

Kad nelikome vieni sunkią atsisveikinimo valandą, esame labai dėkingi visiems, atėjusiems su paguodos žodžiu, gėlės žiedu, materialine parama. Dėkoju buvusiems savo klasės draugams: Elytei, Gražinai, Janinai, Alvydui ir Rimui, Tauragnų kultūros centro dainininkams ir vaidintojams, bibliotekos, muziejaus, seniūnijos darbuotojams, giedotojoms Vilmai, Stasytei, Onutei, Irutei, Verutei, Genutei, vargonininkei Jolantai, Spitrenų klebonui Povilui Kleziui, visiems draugams, pažįstamiems, giminėms ir artimiesiems. Nuoširdus ačiū, kad buvote kartu.

Žmonos Aldonos, dukros Laimos, sūnaus Alfredo vardu - dukra **Valda Kunickaitė – Žebelienė**

A†A *Seniūnijoje gegužės mėn. mirė*

*GENOVAITĖ KULIENĖ, Bajorų k., 76 m.
ADELĖ BIVAINIENĖ, Sėlės k., 90 m.
ADELĖ PETRAVIČIENĖ, Gaidelių k., 100 m.
ANELĖ KAZLAUSKIENĖ, Ruzgiškių k., 90 m.*

Birželio mėn. mirė

*POVILAS PAPIRTIS, Tauragnų k., 61 m.
PAULINA PAPIRTIENĖ, Tauragnų k., 91 m.
Užjaučiame artimuosius.*

Nuotraukos Ritos Diominienės, Danguolės Grabauskienės, Zitės Mackevičienės, Aldonos Tartilienės, Žymanto Trimonio.
Paruošė Danguolė Grabauskienė.
Spausdino Utenos spaustuvė.

Ekstremalūs reiškiniai gali tapti kasdienybe (iš interneto)

Pasak Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos Klimatologijos skyriaus vedėjos Audronės Galvonaitės, birželio mėnesį per 30 laipsnių karščio perkopusi temperatūra nėra naujiena. Karštų dienų dažnai pasitaikydavo ir anksčiau, tačiau tai būdavo viena ar dvi dienos. Kad karščiai laikytųsi taip ilgai, kaip šiomet, nėra buvę, nes birželis dar priskiriamas pavasario orams – tipiška lietuviška vasara prasideda po Joninių.

„Šį reiškinį galima sieti su klimato kaita. Ekstremalūs reiškiniai pas mus užsuka vis dažniau. Per karščio bangas tenka mokyti gyventojus, kaip jų metu elgtis, kadangi mes nesame pratę. Taip pat atsiranda ilgesni šalčio laikotarpiai. Visi šie ekstremalūs reiškiniai kartosis ir prie jų mums teks priprasti.

Atskiri metų laikai gali būti nepanašūs į tuos, kuriuos mes įpratę matyti. Pavyzdžiui, įprastas pavasaris yra ramus sniego tirpsmas su atitinkama oro temperatūra. Jau keletą kartų per šį šimtmetį pavasaris prasidėjo vasario ar net sausio mėnesį. Nors tai buvo žiemos mėnesiai, visi procesai gamtoje bylojo apie pavasarį – gamta budo, paukščiai pradėjo blaškytis ir pan. Pavyzdžiui, 2007-2008 m. žiemą visus tris mėnesius neturėjome sniego, visą žiemą žydėjo našlaitės ir kitos daržo gėlės“.

Klimatologė nurodo, kad ilgai besitęsiančios karščio bangos ir sausros Lietuvai nebūdingos – iki šiol buvome perteklinių kritulių zona, t. y. daugiau kritulių iškrisdavo nei išgaruodavo. Tačiau pastaraisiais metais vis dažniau pasitaiko, kai per vieną kartą iškrenta vieno ar net dviejų mėnesių kritulių norma. Vis dažnesni ne tik škvalai, bet ir perkūnijos.

„Lietuvoje maksimalus perkūnijų dienų skaičius per metus – 45, o pernai tik per liepos ir rugpjūčio mėnesius turėjome jau 47 dienas. Visi šie reiškiniai taps vis labiau įprasti. Žiemos ir vasaros bus kontrastingesnės. Gali nutikti ir taip, kad ateityje turėsime tik du metų laikus – šiltąjį ir šaltąjį, kadangi griežtos ribos tarp metų laikų tirpsta“.